

Чэхі вельмі клапацяцца аб таемнасці галасавання

Яшчэ з часоў краху камуністычнага кіравання, пры якім чэшскія выбары нельга было назваць вольнымі, у Чэхіі моцна клапацяцца аб захаванні таямніцы галасавання. Таму кожны выбарца, каб прагаласаваць, мусіць схавацца ў кабінцы для галасавання і пакласці бюлетэнь з імем абранага кандыдата ў адмысловы канверт з дзяржаўнаю пячаткаю. Інакш ягоны голас проста не залічаць. Такім чынам, на прэзідэнцкіх выбарах чэхам не патрэбна ручка: на кожнага кандыдата ёсць асобны бюлетэнь, у якім маляваць і крэсліць нічога не трэба.

Што такое «Назіранне за выбарамі: тэорыя і практыка»?

«Назіранне за выбарамі: тэорыя і практыка» – праект, які ажыццяўляецца арганізацыяй Belarus Watch у партнёрстве з Еўрапейскім гуманітарным універсітэтам і Домам правоў чалавека ў Вільні. Ён дазваляе маладым беларусам адчуць, як мусяць праходзіць выбары і як павінна ажыццяўляцца назіранне за імі. А таксама дае магчымасць карыстацца сваімі ведамі ў якасці назіральніка за выбарамі ў Беларусі.

Калі вы жадаеце болей даведацца пра праект, заходзьце на ягоны сайт

www.eotp.info

[email: eotp@eotp.info](mailto:eotp@eotp.info)

5 рэчаў, якія могуць здзівіць беларускіх назіральнікаў у Чэхіі

www.eotp.info
«Назіранне за выбарамі:
тэорыя і практыка»

НАЗІРАЛЬНІ
ВЫБАРЧЫ
КОДЭКС

Самыя першыя выбары

Раней Чэшскага прэзідэнта абіраў парламент. Таму прэзідэнцкія выбары, першы тур якіх адбыўся 11–12 студзеня 2013 года, аказаліся першымі ў гісторыі гэтай краіны ўсеагульнымі (у іх маглі ўзяць удзел усе грамадзяне з правам галаса), а беларусы – амаль што адзінымі назіральнікамі за гэтымі выбарамі (разам з невялічкай групай назіральнікаў з міжнароднай арганізацыі АБСЕ).

У Чэхіі выбары цягнуцца два дні

І такое бывае: выбары пачынаюцца ў 14 гадзін дня, а сканчаюцца... таксама ў 14 гадзін дня, толькі наступнага. З перапынкам на сон для камісій і выбарцаў. І ні ў каго не ўзнікае жаданне пакорпацца ў скрынях для галасавання ў той час, пакуль усе спяць. Адсутнасць жадання парушаць закон падмацоўвае патрабаванне апячатваць памяшканні і скрыні для галасавання на ноч.

Стаць назіральнікам можа кожны

У прынцыпе, кожны чэх можа прыйсці на ўчастак і паглядзець, як галасуюць людзі. Ніхто ім забараніць гэтага, паводле закону, не можа. Чэшскі ўрад будзе працэдуру выбараў у адпаведнасці з прынцыпам адкрытасці. Таму журналісты, напрыклад, маюць магчымасць знаходзіцца і выконваць сваю працу на выбарчых участках без акрэдытацыі.

Галасы лічаць гэтак сама хутка, як і ў Беларусі

Ужо праз 2 гадзіны пасля закрыцця ўчасткаў стала амаль зразумела, хто выйграе выбары. Выбарчыя камісіі лічылі галасы не толькі хутка, але і эфектыўна, не пакідаючы ніякіх сумневаў у правільнасці вынікаў падліку. Цяпер беларускія назіральнікі з зайдзрасцю прыгадваюць магчымасці, якія яны мелі ў час падліку галасоў: пабачыць можна было ўсё, што яны жадалі. Гэты досвед цяжка паставіць на адну паліцу з успамінамі пра назіранне ў Беларусі, дзе камісіі чамусьці вельмі любяць ствараць вакол стала падліку надзейны шчыт са сваіх спінаў.

